Werkpakket

Proeftuinen Evidence-informed innoveren van onderwijs & Effectiviteit van onderwijsinnovaties

Deel 1 van 2: Inleiding, instructie voor realisatie van de proeftuinen en handleiding voor de sessies

Versnellingsplan
Onderwijsinnovatie met ICT

evidence-informed

Werkpakket
Proeftuinen Evidence-informed innoveren van onderwijs & Effectiviteit van onderwijsinnovaties

Deel 1 van 2: Inleiding, instructie voor realisatie van de proeftuinen en handleiding voor de sessies

Versnellingsplan Onderwijsinnovatie met ICT
Zone Evidence-informed onderwijsinnovatie met ICT &
werkgroep Digitale praktijkvaardigheden.
www.versnellingsplan.nl

Versnellingsplan
Onderwijsinnovatie
met ICT

Met medewerking van
Haye Jukema (Hanzehogeschool Groningen), Vera de Vries (Hanzehoge-school Groningen), Peter Schouten (Hogeschool Rotterdam), Elske van den Boom-Muilenburg (Hogeschool Utrecht), Jerich Faddar (Hogeschool Utrecht), Egbert Neels (Reflect Academy), Esther van der Linde (SURF), Lisa Aardema (SURF), en Charlotte Meijer (Vrije Universiteit Amsterdam).

Met dank aan de stuurgroep (Nico Boot, Sjieuwke Dankert, Kim Schildkamp & Kristin Vanlommel), **onze *critical friends*** (Rien Bakker, Natascha Blijleven-Tebbe, Jeffrey Lemmers, Frowine den Oudendammer, Ellen Rusman & Astrid Timman), onze **geïnterviewden** (Ellen Rusman, Astrid-Timman-Jacobse, Maurice Magnée, Stan van Ginkel, Siema Ramdas, Charlotte Meijer & Jessica Zweers) **de deelnemers aan de proefbijeenkomsten** (Esther Schagen, Olaf Wouters & Annemieke Smale-Jacobse) en de **onderzoekers van de versnellingszone Docentprofessionalisering** (Dorien Hopster-den Otter & Myrthe Lubbers).

Deze proeftuinen zijn gebaseerd op het Senior Kwalificatie Onderwijs (SKO)-traject van de Universiteit Twente en het University of Warwick model (Brown, 2020).

November 2022

Op deze uitgave is de Creative Commons Naamsvermelding 4.0-licentie van toepassing. Maak bij gebruik van dit werk vermelding van de volgende referentie: Zone Evidence-informed onderwijsinnovatie met ICT & werkgroep Digitale praktijk-vaardigheden (2022). Werkpakket proeftuinen Evidence-informed innoveren van onderwijs & Effectiviteit van onderwijsinnovaties. Utrecht: Versnellingsplan Onderwijsinnovatie met ICT.

Inhoudsopgave

Inleiding 7
Doelgroep 10

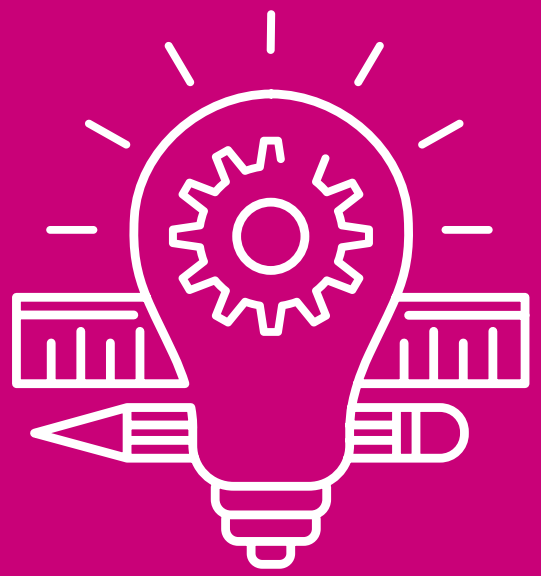
Instructie voor realisatie van de proeftuinen 11
Omvang en reikwijdte van de proeftuinen 11
Betrokkenheid van een facilitator 11
Casuïstiek, samenstelling van de groepen, faciliteiten en andere praktische zaken 12
Werkwijze voor de facilitator 12
Achtergrond bij de sessies 14
Laatste overwegingen voor facilitators en organiserende onderwijsinstellingen 15
Leeruitkomsten en succescriteria 15

Proeftuin I | Evidence-informed innoveren van onderwijs 17
Voorbereiding | Innovatiewens en gesprek met facilitator 17
Voorafgaand aan bijeenkomst 1 17
Voorbereiding voor deelnemers die een casus inbrengen 17
Voorbereiding voor alle deelnemers 17
Bijeenkomst 1 | Oriëntatie op innovatiewens en benodigde evidentie. 18
Overzicht van de bijeenkomst 18
Onderdeel 1 | Kennismaking en vooruitblik op de proeftuin 18
Onderdeel 2 | Presentatie en aanscherpen van de casuïstiek 18
Onderdeel 3 | Terugkoppeling hypothese en deelvragen 19
Onderdeel 4 | Evidentie bij de hypothese en deelvragen 19
Bijeenkomst 2 | Data-analyse en beantwoorden van de hypothese(n) 19
Voorbereiding op bijeenkomst 2 19
Overzicht van de bijeenkomst 20
Onderdeel 1 | Inventariseren en beoordeling van gevonden evidentie 20
Onderdeel 2 | Plenaire terugkoppeling 20

Onderdeel 3 | Beantwoorden hypothese en professioneel oordeel 20
Bijeenkomst 3 | Het Evidence-informed veranderplan 21
Voorbereiding op bijeenkomst 3 21
Overzicht van de bijeenkomst 21
Onderdeel 1 | Presentatie van de veranderplannen 22
Onderdeel 2 | Laatste herziening veranderplan en vooruitblik realisatie 22
Onderdeel 3 | Afronding en vooruitblik 22

Proeftuin II | Effectiviteit van Onderwijsinnovaties 23
Voorbereiding | Casuïstiek voor evaluatie 23
Voorbereiding voor deelnemers die wel hebben deelgenomen aan de proeftuin Evidence-informed innoveren van onderwijs 23
Voorbereiding voor deelnemers die niet hebben deelgenomen aan de proeftuin Evidence-informed innoveren van onderwijs 23
Voorbereiding voor alle deelnemers 24
Bijeenkomst 4 | Oriëntatie op de evaluatie 24
Overzicht van de bijeenkomst 24
Onderdeel 1 | Kennismaking en vooruitblik op de proeftuin 24
Onderdeel 2 | Oriëntatie op de evaluatie 24
Onderdeel 3 | Plenaire terugkoppeling 25
Onderdeel 4 | Aanscherpen inventarisatie en antwoord evaluatievragen 25
Bijeenkomst 5 | Resultaten, discussie en disseminatie 26
Onderdeel 1 | Beantwoorden evaluatievragen en voorbereiding presentatie 26
Onderdeel 2 | Introductie proeftuinen voor genodigden 26
Onderdeel 3 | Eindpresentaties en discussie 27

Bijlage 1 Impact van interventies in het onderwijs 29
Bijlage 2 Voorbeeldhypotheses, deelvragen en bronnen 32
Bijlage 3 Inventarisatie evidentie en inzichten 36
Bijlage 4 Format veranderplan 38
Bijlage 5 Inventarisatie evaluatievragen en evidentie 40
Bijlage 6 Opdrachtomschrijving eindpresentatie 42
Bijlage 7 Disseminatietips van de zone docentprofessionalsering 43

Inleiding

Onderwijsinstellingen geven aan dat onderbouwde ontwikkeling steeds belangrijker wordt op zowel theoretisch als praktisch vlak. Echter, docenten en ondersteuners blijken zich in veel gevallen niet voldoende vaardig te voelen om hier invulling aan te geven. Docenten ontwikkelen onderwijs nu vooral op basis van eigen inzichten en *expert opinion,* en maken daarbij weinig of geen gebruik van inzichten uit onderwijskundig onderzoek of studiedata. Daarnaast wordt het effect van onderwijsinnovaties nauwelijks gemeten. Waar dat wel het geval is wordt niet altijd gebruik gemaakt van valide methoden of instrumenten. Zo blijkt uit het onderzoek van zone *Evidence-Informed onderwijsinnovatie met ICT* en uit de inventarisatie van de werkgroep *Digitaal onderwijs in praktijkvaardigheden* van het Versnellingsplan.

Om deze redenen is zijn er twee proeftuinen ontwikkeld om (praktijk)onderwijs op evidence-informed wijze te ontwikkelen. Deze proeftuinen zijn een initiatief van het **Versnellingsplan onderwijsinnovatie met ICT**, en kunnen worden gezien als kant-en-klare professionaliseringpakketten die binnen (of tussen) instellingen kunnen worden geïmplementeerd.

Het Versnellingsplan onderwijsinnovatie met ICT

Het Versnellingsplan is een samenwerking van de Universiteiten van Nederland, Vereniging Hogescholen en SURF. Het betreft een 4-jarig programma waarin 39 universiteiten en hogescholen samenwerken aan kansen die digitalisering biedt voor het hoger onderwijs. Inmiddels zijn we alweer in het laatste jaar van het versnellingsplan beland. Het Versnellingsplan is opgedeeld in 8 versnellingszones, oftewel werkgroepen, waarbinnen de universiteiten en hogescholen samenwerken. Deze zones zijn gebaseerd op drie ambities:

- Aansluiting op de arbeidsmarkt verbeteren;
- Flexibilisering van het onderwijs stimuleren;
- Slimmer en beter leren met technologie.

Binnen het Versnellingsplan hebben de zone *Evidence-informed onderwijsinnovatie met ICT* en de werkgroep *Digitale praktijkvaardigheden* gewerkt aan het tot stand brengen van deze proeftuinen.

De zone Evidence-informed onderwijsinnovatie met ICT

De zone Evidence-informed onderwijsinnovatie met ICT werkt aan goed onderbouwde onderwijsinnovaties in het hoger onderwijs. Als je iets nieuws wilt proberen in je onderwijs en een oplossing zoekt voor een probleem, dan is het handig om te weten wat wel en niet werkt. Zo kun je je laten voeden door (praktijk)kennis van professionals, onderzoeksresultaten

en (in)formele data. Het is vaak lastig om die kennis te vinden. De zone Evidence-informed onderwijsinnovatie met ICT werkt hieraan: hoe kan er beter zicht komen op die kennis en wat is nodig aan kennisinfrastructuur, zowel binnen een instelling als op landelijk niveau, zodat innovatie en het delen van kennis in de praktijk door betrokkenen plaats kan vinden. Dit geldt natuurlijk niet alleen voor het hoger onderwijs, maar ook voor primair onderwijs, voortgezet onderwijs en mbo. Onderzoek van onderwijs is namelijk overal aan de orde.

De werkgroep Digitale praktijkvaardigheden

Binnen de werkgroep Digitale praktijkvaardigheden werkt men aan het mogelijk maken van praktijkonderwijs via de digitale weg. De werkgroep verzamelt en deelt onderbouwde kennis, een aanpak en goede voorbeelden en instrumenten in een community van docenten en ondersteuners. Zo wordt binnen de community onder andere kennis over technologische toepassingen zoals video en *Virtual Reality* verzameld, aangezien deze toepassingen vaardighedenonderwijs nog effectiever, efficiënter en flexibeler kunnen maken. Deze community waar je succesverhalen en struikelblokken van praktijkvaardighedenonderwijs met technologische toepassingen kunt delen is gelanceerd in 2020, en te vinden op communities.surf.nl/praktijkvaardigheden-leren-met-technologie.

Proeftuinen Evidence-informed innoveren van onderwijs & Effectiviteit van onderwijsinnovaties

De samenwerking tussen de zone en de werkgroep heeft geleid tot realisatie van de twee proeftuinen in dit werkpakket:

1. Proeftuin Evidence-informed innoveren van onderwijs.
2. Proeftuin Effectiviteit van onderwijsinnovaties.

De proeftuinen hebben een overlappende kennisbasis en vormen samen een geheel, als twee op elkaar volgende fases is onderwijsontwikkeling. Het is ook mogelijk om de proeftuinen afzonderlijk van elkaar te organiseren. De proeftuinen functioneren dan als op zichzelf staande activiteiten.

De proeftuin *Evidence-informed innoveren van onderwijs* staat in het teken van het aanbrengen van veranderingen in onderwijsontwerp. Deelnemers oriënteren zich op de veranderwens, en gaan vervolgens aan de slag met het formuleren van een hypothese en een aantal deelvragen (bijeenkomst 1). Samen gaan zij op zoek naar geschikte evidentie voor het beantwoorden van deze vragen (bijeenkomst 2) en stellen zij een evidence-informed veranderplan op (bijeenkomst 3).

De proeftuin *Effectiviteit van onderwijsinnovaties* staat in het teken van evaluatie van de ondernomen onderwijsinnovatie. Deelnemers oriënteren zich op de verschillende dimensies waarin effectiviteit t.a.v. onderwijsinnovatie kan worden uitgedrukt (bijeenkomst 4), voeren de evaluatie uit, en presenteren hun inzichten aan een brede groep collega's binnen hun instelling, faculteit of opleiding.

Met de term onderwijsinnovatie wordt in dit werkpakket bedoeld: Een verandering aan de onderwijspraktijk van de betrokkenen, die gericht is op verbetering en waarbij sprake is van een diepgaande heroverweging van onderliggende aannames. In het theoretisch kader in de voorbereidingsmodule wordt dieper ingegaan op deze definitie.

Dit werkpakket biedt een kant-en-klaar programma dat onderwijsprofessionals in staat stelt om samen met hun collega's de eerste stappen te maken op het gebied van deze thema's. De proeftuinen kunnen worden ingezet als op zichzelf staande initiatieven, maar ook worden geïntegreerd in een BKO/BDB of SKO/SDB/BDB + professionaliseringstrajecten.

Monitoring kwaliteit en inzichten tijdens ontwikkeling van de proeftuinen

Om de proeftuinen zo optimaal mogelijk te ontwikkelen en van hoge kwaliteit te voorzien, hebben er tijdens de ontwikkeling van het geheel twee proefbijeenkomsten plaatsgevonden. Tijdens deze bijeenkomsten zijn er een aantal onderdelen uit de proeftuinen in de praktijk getest. Hiermee werd onderzocht hoe de ontwikkelde werkwijze voor de proeftuinen werd ervaren door de doelgroep. In twee sessies van twee uur werden de proeftuinen voorgelegd aan drie onderwijsprofessionals uit het hoger onderwijs; twee van hen waren werkzaam aan een hogeschool en één van hen was werkzaam aan een universiteit. Al deze deelnemers hadden de interesse om een (kleine) innovatie ten aanzien van hun onderwijs te implementeren. Ook zijn alle onderzoekers die bij deze proeftuinen waren betrokken aanwezig geweest.

Tijdens deze sessies werden zowel de krachten als verbeterpunten van de proeftuinen op tafel gelegd. Een verbeterpunt lag in sommige taal die gebruikt werd. Het woord hypothese leek voornamelijk beelden rondom kwantitatieve dataverzameling op te roepen, terwijl dit niet per se de bedoeling is. Om die reden werd gezocht naar een alternatief. Het woord hypothese wordt verder geconcretiseerd in de handleiding en 'aanname' genoemd.

Een kracht die werd opgemerkt, was bijvoorbeeld de wisselwerking tussen de deelnemers. De opbouw van de proeftuinen en de bijbehorende werkvormen zorgden ervoor dat deelnemers met elkaar in gesprek gingen en elkaar kritisch (durfden te) bevragen over de manier waarop de verandering verliep en de evidentie die daaraan ten grondslag lag. Er werd goed doorgedacht en er ontstond een constructieve sfeer. De rol van de facilitator was daarbij

(ook) van belang. Door die observatie werd de instructie voor de facilitator (verder) aangescherpt.

Deze twee proefbijeenkomsten hebben al met al veel duidelijkheid geschetst over hoe de bijeenkomsten in de praktijk worden ervaren. Al deze input is meegenomen in de ontwikkeling van de Proeftuinen. Via deze weg willen wij de deelnemers nogmaals hartelijk bedanken voor hun inzichten en toevoegingen.

Tot slot is tijdens het ontwerpproces van deze proeftuinen opgevallen dat betrokkenen benoemden dat ze door evidence-informed veranderen een tool in handen hadden om 'hun collega's over de streep te trekken'. Dit is nadrukkelijk niet het uitgangspunt van de proeftuinen. De proeftuinen evidence-informed veranderen kunnen worden ingezet om met elkaar op zoek te gaan naar een op evidentie gebaseerde oplossing voor een probleem dat wordt ervaren in de praktijk. De collega's die over de streep getrokken moeten worden, kun je daarom het beste betrekken bij het proeftuinprogramma. Zo kan gezamenlijk de meerwaarde van een verandering aan het licht gebracht worden.

Doelgroep

De doelgroep voor deze proeftuinen is in te delen in twee categorieën. De eerste categorie betreft onderwijsondersteuners, zoals onderwijsadviseurs, docentopleiders en kwaliteitszorgmedewerkers. Het programma is met name waardevol wanneer deze onderwijsondersteuners betrokken zijn bij onderwijs- of curriculumherziening binnen hun instelling of bijdragen aan een audit of andere vorm van zelfonderzoek of beoordeling. De tweede categorie betreft docenten. Voor hen is het programma met name waardevol wanneer ze (individueel of als groep) betrokken zijn bij de ontwikkeling of evaluatie van (vaardigheden) onderwijs. Voor beide rollen geldt dat de proeftuinen kunnen worden gevolgd als individuele professionalisering, maar ook als 'train-the-trainer'-traject als opmaat naar het zelf faciliteren van de bijeenkomsten.

Instructie voor realisatie van de proeftuinen

Het realiseren van de proeftuinen binnen de een onderwijsinstelling, faculteit of opleiding vergt een bepaalde mate van organisatie. Het is belangrijk dat aan een aantal randvoorwaarden wordt voldaan om te komen tot een effectief en inspirerend geheel. In onderstaande alinea's wordt beschreven hoe de proeftuinen kunnen worden gerealiseerd en gefaciliteerd. Deze beschrijving kan worden gezien als een suggestie: Betrokkenen binnen instellingen zijn natuurlijk vrij om zelf in te schatten welke randvoorwaarden en processtappen binnen hun specifieke context nodig zijn.

Omvang en reikwijdte van de proeftuinen

De proeftuinen *Evidence-informed innoveren van onderwijs* en *Effectiviteit van onderwijsinnovaties* hebben een gezamenlijke omvang van vijf bijeenkomsten die twee uur duren. Daarnaast is sprake van voorbereiding, die over het gehele traject 1 - 2 uur per bijeenkomst beslaat.

De proeftuin *Evidence-informed innoveren van onderwijs werken* bestaat uit drie sessies waarin de deelnemers aan het vormgeven van een onderwijsinnovatie binnen hun eigen onderwijspraktijk of invloedssfeer, die zij na afloop van het traject in de praktijk gaan brengen. De daaropvolgende proeftuin *Effectiviteit van onderwijsinnovaties* bestaat uit twee sessies, waarin de deelnemers kritisch kijken naar de effectiviteit van de onderwijsinnovatie. Het is dus nodig om de tijd tussen beide trajecten af te stemmen op de doorlooptijd van de onderwijsinnovatie(s). In principe kunnen de bijeenkomsten 'binnen' beide proeftuinen tweewekelijks plaatsvinden, en moet de tijd tussen beide traject worden bepaald aan de hand van de planning van de beoogde onderwijsinnovaties

Beide proeftuinen zijn in principe op zichzelf staande programma's, die ook afzonderlijk van elkaar gevolgd kunnen worden.

Betrokkenheid van een facilitator

Het programma van de proeftuinen gaat uit van de betrokkenheid van een facilitator. De facilitator bereidt de proeftuinen in de organisatie voor door te zorgen voor het benodigde mandaat en het samenstellen van de teams met deelnemers. Tijdens het traject is de facilitator verantwoordelijk voor het begeleiden van de sessies en de voortgang van de deelnemers. De inzet van de facilitator wordt, in het geval van realisatie van beiden proeftuinen, geschat op ongeveer 50 uren. Een facilitator voldoet bij voorkeur aan het volgende profiel:

- De facilitator is goed op de hoogte van de werkwijze t.a.v. onderwijsinnovatie binnen de instelling.

- De facilitator vervult een brugfunctie en vormt de schakel tussen onderwijsondersteuner / docent- en managementperspectief.
- De facilitator is bedreven in trainen en het begeleiden van groepen.
- De facilitator heeft affiniteit met evidence-informed werken en evaluatie van onderwijsprogramma's.

Een belangrijk aspect van de werkzaamheden van de facilitator is het afstemmen van de beoogde onderwijsinnovaties binnen de proeftuin met de onderwijsvisie en het beleid binnen de organisatie. Dit vergroot het draagvlak voor de innovaties wanneer deze gerealiseerd worden aan het einde van de eerste proeftuin, en voorkomt teleurstellingen als de beoogde verandering niet past binnen het wensen en eisen van de onderwijsinstelling.

Casuïstiek, samenstelling van de groepen, faciliteiten en andere praktische zaken

Wanneer een onderwijsinstelling een proeftuin initieert gaat de facilitator aan de slag met het samenstellen van de groep met deelnemers. Daarbij is het belangrijk dat goed wordt gekeken naar de hoeveelheid aanwezige casuïstiek daarbinnen. Een groep deelnemers bestaat uit een aantal casushouders en een aantal deelnemers die zelf geen casus meebrengen. De facilitator stelt binnen de groep een aantal teams (subgroepen) samen met daarin één casushouder en een aantal andere teamleden. De teamleden werken gedurende de proeftuinen samen aan de casuïstiek van de casushouder.

Geschikte casuïstiek voor deze proeftuin is een concrete veranderwens t.a.v. de onderwijspraktijk van de casushouder. Voorafgaand aan de proeftuin beschikt de casushouder over:

- Een beschrijving van het probleem of de uitdaging waar de deelnemer tijdens de proeftuin mee aan de slag wil gaan.
- Een eerste idee van de onderliggende oorzaken.
- Een (aantal) oplossingsrichting(en).

Het programma van deze proeftuinen is ontworpen op een groepsgrootte van ongeveer 16 personen, met daarbinnen vier teams. Tijdens de sessie is een ruimte nodig met voldoende faciliteiten voor het beoogde aantal deelnemers, en mogelijkheid voor de teams om (in kleine groepen) samen te werken.

Werkwijze voor de facilitator

De facilitator is de spil in het proeftuinprogramma, en draagt zorg voor het voorbereiden van de organisatie en het leiden van de sessies. Om dat goed te kunnen doen kan de facilitator gebruik maken van de verschillende materialen in (en bij) dit werkpakket. Een goed startpunt is de voorbereidingsmodule (het separate *deel 2* van dit document), met daarin een theoretisch kader en zes modelling examples van evidence-informed verandering.

Verderop in dit document zijn gedetailleerde beschrijving te vinden van de sessies van de twee proeftuinen, die kunnen worden gebruikt om de sessies voor te bereiden en te faciliteren. Tot slot is een breed scala aan ondersteunende materialen beschikbaar in de bijlagen van dit werkpakket. In de map met materialen zijn de PowerPointpresentaties voor de sessies, en de werkbladen als Word-documenten te vinden.

Met behulp van bovengenoemde bronnen en materialen is de facilitator in staat om de proeftuin te organiseren. Het traject van initiatie tot afronding van de proeftuinen ziet er voor de onderwijsinstelling en facilitator bij benadering als volgt uit:

Actie:	Wanneer:	Omschrijving:
Initiatie proeftuin	N.v.t.	De onderwijsinstelling wordt besloten (één van de) proeftuinen te realiseren.
Aanstellen facilitator	Z.s.m. na initiatie	De onderwijsinstelling stelt een facilitator aan.
Bestuderen werkpakket	Z.s.m. na initiatie	De facilitator bestudeert het werkpakket uitvoerig en vormt een goed beeld van het traject.
Organiseren van mandaat	Z.s.m. na initiatie	De facilitator gaat in gesprek met de verantwoordelijke betrokkenen binnen de instelling en kondig te de proeftuinen aan. Zij bespreken of er vanuit onderwijsvisie of andere (beleids) kaders specifieke aandachtspunten of juist beperkingen bestaan voor de casuïstiek van de deelnemers.
Uitnodigen deelnemers	Z.s.m. na initiatie	De facilitators nodigt potentiële deelnemers uit.
Faciliteiten	Z.s.m. na initiatie	De facilitator plant de bijeenkomsten en reserveert de benodigde faciliteiten.
Kennismakingsgesprekken	Vier weken na uitnodiging	De facilitator plant kennismakingsgesprekken met collega's die aan de proeftuinen deel willen nemen, inventariseert de aanwezige casuïstiek en stelt teams samen rond casushouders onder de deelnemers.
Start eerste proeftuin	Twee weken na kennismakingsgesprekken	De drie bijeenkomsten van de proeftuin *Evidence-informed innovatie van onderwijs* vinden plaats.

Actie:	Wanneer:	Omschrijving:
Afstemmen evaluatietermijn	Tijdens bijeenkomst drie	Aan het einde van de derde bijeenkomst bespreekt de facilitator de doorlooptijd van de beoogde veranderingen met de deelnemers. Op basis daarvan wordt de tweede proeftuin gepland.
Plannen tweede proeftuin en uitnodigen collega's voor eindpresentaties.	Na bijeenkomst drie	De facilitator plant de tweede proeftuin en reserveert de benodigde faciliteiten. Daarbij wordt rekening gehouden met de eindpresentaties, waarvoor ook een brede groep collega's wordt uitgenodigd.
Start tweede proeftuin	Na doorlooptijd beoogde veranderingen	De twee bijeenkomsten van de proeftuin *Effectiviteit van onderwijsinnovaties* vinden plaats.

Achtergrond bij de sessies

Het vertrekpunt bij het ontwerp van deze proeftuinen werd gevormd door de acht stappen voor cyclische, systematische aanpak voor evidence-informed verandertrajecten, zoals beschreven in het theoretisch kader in de voorbereidingsmodule van deze proeftuinen. De acht stappen vormen de basis voor alle activiteiten die de deelnemers gedurende het traject ondernemen.

Daarnaast is het programma van deze proeftuinen geïnspireerd door dat van het Senior Kwalificatie Onderwijs (SKO)-traject van de Universiteit Twente en het University of Warwick model (Brown, 2020). Het model speelt een belangrijke rol in het programma, in de vorm van het schema *Impact van interventies in het onderwijs*. Dit schema vormt de rode draad door de bijeenkomsten, en zorgt ervoor dat deelnemers die de eerste proeftuin niet hebben doorlopen toch deel kunnen men aan het tweede deel.

In principe vormt het schema *Impact van interventies in het onderwijs* steeds het startpunt van het denkproces van de deelnemers. De inzichten uit de verschillende onderdelen van het schema zetten zij vervolgens om concrete hypotheses, veranderplannen of een evaluatiestrategie, afhankelijk van de sessies waar ze zich in bevinden. Facilitators en andere betrokkenen die geïnteresseerd zijn in de herkomst van het schema en de onderliggende concepten wordt geadviseerd het onderstaande artikel te bestuderen.

Brown, C. (2020). Using theories of action approach to measure impact in an intelligent way: A case study from Ontario Canada. Journal of Educational Change, 21(1), 135-156.

Laatste overwegingen voor facilitators en organiserende onderwijsinstellingen

Zoals uit het voorgaande is op te maken biedt dit werkpakket de basis voor het organiseren van de proeftuinen *Evidence-informed innoveren van onderwijs* en *Effectiviteit van onderwijsinnovaties*, maar bestaat ook veel ruimte voor eigen interpretatie en aanpassing van het programma. We nodigen deelnemende instellingen van harte uit om met het pakket aan de slag te gaan en het geheel door te ontwikkelen tot een product dat voldoet aan de *couleur locale* binnen de betreffende instelling. We stellen het op prijs als deelnemende instellingen ons op de hoogte brengen van succesvolle aanpassingen en interessante wijzigingen aan het geheel. Dat kan door een mail te sturen naar dr. Kristin Vanlommel, Lector *Organiseren van Verandering in Onderwijs* aan de Hogeschool Utrecht (kristin.vanlommel@hu.nl).

Leeruitkomsten en succescriteria

Voor de proeftuinen zijn de volgende leeruitkomsten en succescriteria geformuleerd:

1. Deelnemers weten wat er bedoeld wordt met 'Evidence-informed innoveren van onderwijs', kunnen uitleggen waarom dat belangrijk is, en kennen de algemene geldende principes.
   a. De deelnemers leren over de bouwstenen van evidence-informed innoveren, en waarom die leiden tot vernieuwing.
   b. Deelnemers leren over cyclische, systematische manieren om verandering in onderwijsorganisaties te bewerkstelligen.
   c. De deelnemers kunnen de hierboven beschreven inzichten plaatsen binnen de context van een aantal belangrijke principes (evidence) rond *digitaal vaardigheidsonderwijs (i – iii)* en *onderwijsontwerp met ICT (iv – vi)*.
      i. Modelling example Pe(e)rfect Vaardig (Ellen Rusman)
      ii. Modelling example Verrijking van de leeromgeving met VR (Astrid Timman-Jacobse & Maurice Magnée)
      iii. Modelling example Presenteren met impact (Stan van Ginkel)
      iv. Modelling example VU Mixed Classroom Onderwijsmodel (Siema Ramdas)
      v. Modelling example Canvas Studentvriendelijk (Charlotte Meijer)
      vi. Modelling example Chemisch rekenen (Jessica Zweers)

2. Deelnemers gaan aan de slag met een cyclisch, systematisch proces waarbij ze kritisch kijken naar een casus in hun werkomgeving, en daar vervolgens een oplossing op verzinnen.
   a. Deelnemers stellen vast welk probleem / vraagstuk / verbeterpunt ze in de proeftuin willen adresseren en identificeren onderliggende deelvragen (waardoor ze een onderzoekende werkwijze creëren).
   b. Deelnemers formuleren mogelijke verklaringen, aannames en hypotheses die uitgaan van deze nieuwe werkwijze.

c. Vervolgens bedenken de deelnemers gezamenlijk welke evidentie (praktijkkennis, literatuur of eigen data) zij relevant en nodig achten binnen dit vraagstuk.
d. Deelnemers toetsen hun aannames of hypotheses aan de evidentie.
e. Deelnemers formuleren een professioneel oordeel over de evidentie: Bevestiging of weerlegging van de aannames/hypotheses.
f. Deelnemers zetten hun inzichten om in een veranderplan, waarin zij het geheel in lijn brengen met de karakteristieken van de context/ instelling. Vervolgens gaan ze aan de slag met het ontwerpen/ veranderen van hun praktijk.
g. Deelnemers evalueren het proces, en maken daarbij eventueel gebruik van de stappen zoals beschrijven in de proeftuin 'Effectiviteit van onderwijsinnovaties'. Ook bedenken zij manieren om ervaringen te delen (over missers en successen), de bronnen en welke rol onderzoek heeft gespeeld.

3. Deelnemers weten wat er bedoeld wordt met effectiviteit in het kader van onderwijs-innovatie, en kennen de verschillende perspectieven die daarop van toepassing zijn.
   a. Deelnemers zijn bekend met de elementen van het CIPO-model, de effectniveaus volgens Kirkpatrick en het Dialogic Model of Impact, zoals beschreven in het theoretisch kader.
   b. Deelnemers kunnen deze modellen gebruiken om de verschillende dimensies van effectiviteit van onderwijsinnovaties te beschrijven.

4. Deelnemers zijn in staat om eigen onderwijsinnovaties in kaart te brengen, en de effectiviteit daarvan te beoordelen.
   a. Deelnemers gebruiken de inzichten die zij gedurende de proeftuinen hebben opgedaan voor het opstellen van een evaluatieplan.
   b. Deelnemers voeren het evaluatieplan uit en doen op basis van de uitkomsten een uitspraak over de effectiviteit van een door hen ondernomen onderwijsinnovatie.

5. Deelnemers kijken kritisch naar de eigen instelling, en ontplooien initiatieven om collega's te informeren en enthousiast te maken over evidence-informed werken.
   a. Deelnemers zijn zich bewust van de cultuur t.a.v. evidence-informed onderwijs-innovatie binnen hun onderwijsinstelling, faculteit of opleiding.
   b. Deelnemers faciliteren het gesprek rond evidence-informed onderwijsinnovatie.
   c. Deelnemers gaan op zoek naar aanknopingspunten voor initiatieven die de stand van zaken op het gebied van evidence-informed onderwijsinnovatie verbeteren.

Proeftuin I

Evidence-informed innoveren van onderwijs

Voorbereiding | Innovatiewens en gesprek met facilitator

Voorafgaand aan bijeenkomst 1

Tijdens de proeftuinen *Evidence-informed innoveren van onderwijs* staat casuïstiek centraal die wordt ingebracht door de deelnemers. Deze casuïstiek heeft de vorm van een concrete verbeter- of innovatiewens t.a.v. de onderwijspraktijk van (een van de) deelnemers, en zal gedurende de proeftuin steeds verder worden aangescherpt. Deelnemers die een casus inbrengen wordt gevraagd voorafgaand aan de eerste bijeenkomst de volgende zaken te beschrijven:

- Een beschrijving van het probleem of de uitdaging waar de deelnemer tijdens de proeftuin mee aan de slag wil gaan.
- Een eerste idee van de onderliggende oorzaken.
- Een (aantal) oplossingsrichting(en).

Niet alle deelnemers hoeven een casus in te brengen. Voorafgaand aan de eerste bijeen-komst plannen alle deelnemers een individueel gesprek met de facilitator. Tijdens dit gesprek bespreken zij of de deelnemer bij aanvang van de proeftuin zelf een casus in zal brengen, of dat de deelnemer aansluit bij het team rond een andere casus.

Voorbereiding voor deelnemers die een casus inbrengen

Deelnemers die bij aanvang van de proeftuin een casus inbrengen bereiden een presen-tatie van ongeveer 10 minuten voor. In deze presentatie geven zij een beschrijving van het probleem, en vertellen zij over hun eerste idee van onderliggende oorzaken en mogelijke oplossingsrichtingen. Ook vullen zij onderdeel 1 & 2 van het schema *Impact van interventies in het onderwijs* (bijlage 1) in. Zij nemen een (digitaal) exemplaar van onderdeel 1 & 2 van het ingevulde schema mee dat zij tijdens de sessie samen met de overige deelnemers verder aan kunnen scherpen.

Voorbereiding voor alle deelnemers

Alle deelnemers bestuderen voor aanvang van de proeftuin het theoretisch kader en (een aantal van) de interviews die in de voorbereidingsmodule (het separate *deel 2* van dit document) worden aangeboden.

Bijeenkomst 1 | Oriëntatie op innovatiewens en benodigde evidentie.

Overzicht van de bijeenkomst

De eerste bijeenkomst staat in het teken van oriëntatie op- en aanscherpen van de casus. De deelnemers luisteren naar de presentaties van de casushouders en denken samen na over onderliggende aannames, oorzaken en oplossingsrichtingen. Samen formuleren zij een hypothese en een aantal deelvragen die beantwoord moeten worden met evidentie. Vervolgens oriënteren de deelnemers zich op het verzamelen van de benodigde evidentie, en verdelen zij het werk voor de volgende bijeenkomst.

ONDERDEEL 1

Kennismaking en vooruitblik op de proeftuin | Plenair, 30 minuten

De deelnemers maken kennis en kijken vooruit naar het traject dat ze tijdens de proeftuin zullen doorlopen. Gezamenlijk staan zij stil bij de noodzaak van evidence-informed innoveren in het hoger onderwijs, het belang van het checken van eventuele aannames in het proces en de risico's van *confirmation bias*. Daarvoor worden de volgende reflectievragen en aandachtspunten besproken.

- In het theoretisch kader wordt gesproken van single-loop en double-loop learning. Op welke manier is double-loop learning waardevol voor onderwijsinnovatie?
- 'Professionals vertrekken vanuit een bestaande set aannames die leiden tot het waarom van de dingen die we doen'. Wat is het risico van zulke aannames?
- In de komende bijeenkomsten gaan we op zoek naar evidentie die ons informeert over de koers van onze innovatiewens. Op welke manier speelt confirmation bias een rol in dat proces?

Ondersteunend materiaal: Presentatie bijeenkomst 1, theoretisch kader.

ONDERDEEL 2

Presentatie en aanscherpen van de casuïstiek | In teams, 40 minuten

De casushouder presenteert de casus die tijdens de proeftuin centraal zal staan.
De overige deelnemers luisteren goed, en bespreken vervolgens de volgende zaken:

- Ervaren andere teamleden dit probleem ook?
- Op welke aannames is deze casus gebaseerd?
- Delen de teamleden de visie van de casushouder op onderliggende oorzaken en oplossingsrichtingen?

Op basis van het voorgaande formuleren de teamleden een 'verwachting van wat er precies aan de hand is' (hypothese), die zij in de komende tijd gaan onderzoeken. Ook formuleren zij een aantal onderliggende vragen, zoals aannames en oplossingsrichtingen die getoetst moeten worden voordat de hypothese beantwoord kan worden.

De deelnemers bereiden een korte terugkoppeling voor waarin zij hun hypothese en onderliggende deelvraagstukken bespreken. Ook scherpen zij onderdeel 1 & 2 van het schema *Impact van interventies in het onderwijs* (bijlage 1) verder aan.

Ondersteunend materiaal: Presentatie bijeenkomst 1, schema Impact van interventies in het onderwijs (bijlage 1), voorbeeld van hypothese en onderliggende aannames (bijlage 2).

ONDERDEEL 3

Terugkoppeling hypothese en deelvragen | Plenair, 20 minuten

De teams geven allen een terugkoppeling van ongeveer 5 minuten waarin zij hun hypothese en onderliggende deelvraagstukken bespreken.

Ondersteunend materiaal: Presentatie bijeenkomst 1.

ONDERDEEL 4

Evidentie bij de hypothese en deelvragen | In teams, 30 minuten

Deelnemers brengen in kaart welke evidentie zij willen gebruiken om de verschillende deelvragen, en uiteindelijk de hypothese, te beantwoorden. Met behulp van het schema *Inventarisatie evidentie en inzichten* (bijlage 3) beschrijven zij welke combinatie van literatuur, ervaringskennis en eigen data (school-, organisatie- en systeem gegevens) zij nodig denken te hebben om de deelvragen en hypothese te beantwoorden. Zij vullen het linkerdeel (onder *bijeenkomst 1*) van het schema in, en proberen daarbij zoveel mogelijk te komen tot triangulatie.

Richting het einde van de bijenkomst verdelen de deelnemers de werkzaamheden. In de tijd voorafgaand aan de tweede bijeenkomst gaan de deelnemers op zoek naar de beschreven evidentie, en verdiepen zij zich daar vast een eerste keer in.

Ondersteunend materiaal: Schema Inventarisatie evidentie en inzichten (bijlage 3).

Bijeenkomst 2 | Data-analyse en beantwoorden van de hypothese(n)

Voorbereiding op bijeenkomst 2

Deelnemers voeren de voorgenomen werkzaamheden uit de eerste bijeenkomst uit, en vullen het rechterdeel (onder *bijeenkomst 2*) van het schema *Inventarisatie evidentie en inzichten* in.

Ondersteunend materiaal: Schema Inventarisatie evidentie en inzichten (bijlage 3).

Overzicht van de bijeenkomst

Deelnemers bekijken in hun teams het overzicht van evidentie dat ze in de aanloop naar de bijeenkomst hebben verzameld, en gaan met elkaar in gesprek over de volledigheid daarvan. Vervolgens geven zij een terugkoppeling aan de groep. Tot slot nemen zij het geheel van evidentie nog eens onder de loep en proberen zij hun deelvragen en hypothese(n) te beantwoorden op basis van de gevonden evidentie.

ONDERDEEL 1

Inventariseren en beoordeling van gevonden evidentie| In teams, 30 minuten

De deelnemers bespreken in hun team welke evidentie ze hebben gevonden, en tot welke inzichten dit heeft geleid. Mogelijk herformuleren zij hypothese of deelvragen op basis van de gevonden inzichten. Gezamenlijk komen ze tot een oordeel over de volledigheid waarmee ze de deelvragen en hypothese kunnen beantwoorden. Zij bespreken:

- In hoeverre de triangulatie per deelvraag geslaagd is, en welke inzichten dit heeft opgeleverd.
- Of, en evt. hoe, zij confirmation bias hebben weten te voorkomen.
- Welke waarde zij hechten aan de gevonden evidentie.
- Of hypothese en / of deelvragen op basis van de inzichten geherformuleerd moeten worden.

Ze bereiden een terugkoppeling van ongeveer 10 minuten voor, waarin zij het voorgaande aan de overige deelnemers uitleggen.

Ondersteunend materiaal: Schema Inventarisatie evidentie en inzichten (bijlage 3).

ONDERDEEL 2

Plenaire terugkoppeling | Plenair, 40 minuten

De deelnemers geven een presentatie aan de overige teams, waarin zij de vragen uit het vorige onderdeel bespreken. De overige teams krijgen de gelegenheid om vragen te stellen.

Ondersteunend materiaal: Presentatie bijeenkomst 2.

ONDERDEEL 3

Beantwoorden hypothese en professioneel oordeel | Plenair, 40 minuten

De deelnemers verwerken waar nodig de feedback die ze naar aanleiding van de presentatie hebben ontvangen en scherpen het schema *Inventarisatie evidentie en inzichten* waar nodig aan. Vervolgens gaan zij in gesprek over hun 'professionele oordeel' van hun vraagstuk.

De teamleden proberen samen de volgende vragen te beantwoorden:

- Heb je het probleem, en onderliggende oorzaken en oplossingsrichtingen voldoende kunnen toetsen?
- Heb je op basis van je evidentie vertrouwen dat je hypothese voldoende grond biedt voor innovatie van je onderwijs?
- Waarom denk je dat dat zo is?

Deelnemers formuleren het antwoord op de eerder geformuleerde 'verwachting van wat er precies aan de hand is' (hypothese) in de vorm van een professioneel oordeel: Een antwoord op de vraag waarin zij al het voorgaande bij meewegen.

Ondersteunend materiaal: Schema Inventarisatie evidentie en inzichten (bijlage 3).

Bijeenkomst 3 | Het Evidence-informed veranderplan

Door de activiteiten in de voorgaande bijeenkomsten hebben de deelnemers een scherp beeld gekregen van de verbeter- of innovatiewens t.a.v. de onderwijspraktijk die ze vooraf geformuleerd hebben. Idealiter is het probleem nu helder geformuleerd, zijn onderliggende aannames getoetst en eventueel heroverwogen, en er is zicht op een 'evidence-informed' oplossing.

Voorbereiding op bijeenkomst 3

In de voorbereiding op bijeenkomst drie zetten de deelnemers hun inzichten om in een veranderplan, waarin zij de gekozen aanpak onderbouwen en het geheel in lijn brengen met de karakteristieken van de context/instelling. Zij beginnen met het invullen van onderdeel 3 & 4 van het schema *Impact van interventies in het onderwijs*. Vervolgens gaan zij aan de slag met het schrijven van een veranderplan volgens het bijgevoegde format (bijlage 4). Voor inspiratie op het gebied van het informeren en meenemen van de collega's in de onderwijsinnovatie kunnen zij gebruik maken van de Onepager *Disseminatietips van de zone docentprofessionalisering* van het Versnellingsplan (bijlage 7).

Ondersteunend materiaal: Impact van interventies in het onderwijs (bijlage 1), format veranderplan (bijlage 4), onepager disseminatietips van de zone docentprofessionalisering (bijlage 7).

Overzicht van de bijeenkomst

In deze bijeenkomst presenteren de teams de veranderplannen die ze hebben geformuleerd, en ontvangen feedback van de andere teams. Zij scherpen de veranderplannen nog eenmaal aan voordat zij overgaan tot de daadwerkelijke uitvoering daarvan.

ONDERDEEL 1

Presentatie van de veranderplannen | Plenair, 40 minuten

De teamleden geven een presentatie van ongeveer 10 minuten, waarin zij uitgebreid ingaan op de wijze waarop zij de beoogde verandering willen realiseren. De overige deelnemers helpen de teamleden het geheel verder aan te scherpen door samen na te denken over de volgende vraagstukken:

- Is de veranderwens voldoende in lijn gebracht met de specifieke situatie binnen de context waar deze gerealiseerd gaat worden?
- Worden alle acties die nodig zijn om het plan te realiseren ondernomen?
- Houdt het plan voldoende rekening met het invoeren en meenemen van betrokkenen? Waar liggen nog kansen?
- Is de beschreven tussentijdse evaluatie of monitoring afdoende?

Ondersteunend materiaal: Presentatie bijeenkomst 3.

ONDERDEEL 2

Laatste herziening veranderplan en vooruitblik realisatie | In teams, 20 minuten

De deelnemers voeren eventuele wijzigingen door in het veranderplan en stellen het plan definitief vast. Gezamenlijk oriënteren zij zich op de realisatie van het plan, en maken zij definitieve afspraken over de doorlooptijd van de verandering. Zo kunnen zij tijdens het volgende onderdeel een uitspraak doen over de termijn waarop geëvalueerd kan worden, en of zij deze evaluatie ondernemen door deel te nemen aan het tweede deel van de proeftuinen.

Ondersteunend materiaal: Format veranderplan (bijlage 4).

ONDERDEEL 3

Afronding en vooruitblik | Plenair, 20 minuten

De deelnemers bespreken met de facilitator de doorlooptijd van de beoogde veranderingen, en denken na over een goed moment om de projecten te evalueren. De facilitator informeert de deelnemers of / wanneer het tweede deel van deze proeftuinen *Effectiviteit van onderwijsinnovaties* doorlopen zal worden.

Proeftuin II

Effectiviteit van Onderwijsinnovaties

Voorbereiding | Casuïstiek voor evaluatie

In de proeftuin *Effectiviteit van onderwijsinnovaties* werken deelnemers aan het vaststellen van de effectiviteit van een door hen ondernomen onderwijsinnovatie. Dat kan een onderwijsinnovatie zijn die tijdens de proeftuin *Evidence-informed innoveren van onderwijs* is geïnitieerd, maar dat is niet verplicht. Hoewel beide proeftuinen naadloos op elkaar aansluiten en elkaar versterken zijn het op zichzelf staande producten die afzonderlijk te gebruiken zijn.

Het is zelfs mogelijk om de proeftuin te organiseren in een samengestelde groep met deelnemers waarvan sommigen de proeftuin *Evidence-informed innoveren van onderwijs* wel hebben doorlopen en anderen niet. Om ervoor te zorgen dat deelnemers met verschillende routes naar de proeftuin *Effectiviteit van onderwijsinnovaties* goed op elkaar aansluiten staat het schema *Impact van interventies in het onderwijs* centraal.

De facilitator stelt voorafgaand aan de proeftuin teams samen waarbinnen één innovatieproject beschikbaar is dat kan worden geëvalueerd. Een innovatieproject dat geschikt is voor evaluatie is enigszins recent uitgevoerd door een van de deelnemers, en voldoende gevorderd om iets te zeggen over het effect ervan.

Voorbereiding voor deelnemers die wel hebben deelgenomen aan de *proeftuin Evidence-informed innoveren van onderwijs*

De deelnemers oriënteren zich op de komende bijeenkomsten door het schema *Impact van interventies in het onderwijs*, dat zij hebben ingevuld tijdens de proeftuin Evidence-informed innoveren van onderwijs, nogmaals te bestuderen. Zij verzamelen de inzichten die zij hebben verkregen uit monitoring / tussentijdse evaluatie van de verandering, en nemen deze mee naar de bijeenkomst.

Voorbereiding voor deelnemers die niet hebben deelgenomen aan de *proeftuin Evidence-informed innoveren van onderwijs*

De deelnemers kiezen een onderwijsinnovatie waar zij in de afgelopen tijd bij betrokken zijn geweest. Deze innovatie vormt de context voor de proeftuin. Met deze innovatie voor ogen vullen de deelnemers onderdeel 1 t/m 4 van het schema *Impact van interventies in het* onderwijs zo goed mogelijk in. Daarbij mogen zij pragmatisch te werk gaan: omdat de

gegevens pas achteraf worden ingevuld, is het denkbaar dat niet alle gevraagde informatie beschikbaar is. Dat is geen probleem.

Als er monitoring of tussentijdse evaluatie van de onderwijsinnovatie heeft plaatsgevonden, proberen de deelnemers de inzichten daarvan te verzamelen en mee te nemen naar de bijeenkomst.

Ondersteunend materiaal: Impact van interventies in het onderwijs (bijlage 1).

Voorbereiding voor alle deelnemers

Alle deelnemers bestuderen voor aanvang van de proeftuin het theoretisch kader dat te vinden is in het (separate) tweede deel van dit werkpakket.

Bijeenkomst 4 | Oriëntatie op de evaluatie

Overzicht van de bijeenkomst

In deze bijeenkomst maken de teamleden (eventueel) kennis met elkaar, en oriënteren zij zich op de onderwijsinnovatie die geëvalueerd gaat worden. Zij bereiden zich voor op de evaluatie door het schema *Impact van interventies in het onderwijs* volledig in te vullen en plannen de evaluatie van hun casus.

ONDERDEEL 1

Kennismaking en vooruitblik op de proeftuin | Plenair, 10 minuten

De deelnemers maken kennis (voor zover ze dat nog niet gedaan hebben) en kijken vooruit naar het traject dat ze tijdens de proeftuin zullen doorlopen. Onder leiding van de facilitator staan zij stil bij eventuele vragen n.a.v. het lezen van het theoretisch kader.

Ondersteunend materiaal: Presentatie 4, theoretisch kader.

ONDERDEEL 2

Oriëntatie op de evaluatie | In teams, 40 minuten

Indien nodig introduceert de casushouder de onderwijsinnovatie aan de overige teamleden. Samen staan zij stil bij de verschillende dimensies van evaluatie, en de verschillende wijzen waarop effectiviteit van onderwijsinnovatie uitgedrukt kan worden. Zij oriënteren zich op hun eigen evaluatieproces door de volgende reflectievragen te bespreken:

- Welke doelen zijn voorafgaand aan de realisatie van de onderwijsverandering gesteld?
- In het theoretisch kader wordt het CIPO-model besproken. Welke van de elementen binnen het model (input, proces & output) zijn van toepassing op jullie evaluatiecasus?
- In het theoretisch kader worden verschillende benaderingen van 'effectiviteit' besproken. Welke benaderingen zijn zinvol voor de evaluatie van jullie onderwijsinnovatie?

Nadat de deelnemers de voorgaande vragen hebben besproken gaan zij aan de slag met onderdeel 5 t/m 8 van het schema *Impact van interventies in het onderwijs.* Zij vullen het schema, op basis van hun eerste indrukken ('wij denken dat…'), zo volledig mogelijk in. Vervolgens selecteren / formuleren zij een aantal evaluatievragen waar ze nader onderzoek naar willen doen. Dat kunnen vragen uit het schema zijn, maar ook andere relevante vragen.

De teamleden gebruiken het schema *Inventarisatie evaluatievragen en evidentie* (bijlage 5) om hun evaluatievragen op te schrijven en na te denken over de evidentie die zij nodig hebben om deze vragen te beantwoorden. In het schema beschrijven zij welke combinatie van evidentie zij nodig denken te hebben om de evaluatievragen te beantwoorden. Zij vullen het linkerdeel (onder *bijeenkomst 4*) van het schema in, en proberen daarbij weer zoveel mogelijk te komen tot triangulatie.

Ondersteunend materiaal: Theoretisch kader, Impact van interventies in het onderwijs (bijlage 1), Inventarisatie evaluatievragen en evidentie (bijlage 5).

ONDERDEEL 3

Plenaire terugkoppeling | Plenair, 30 minuten

De teams geven een korte terugkoppeling (ongeveer 5 minuten) waarin zij enige context schetsen, en vervolgens beschrijven welke evaluatievragen zij willen beantwoorden en welke evidentie zij daarvoor willen raadplegen. De overige deelnemers helpen de teamleden het geheel verder aan te scherpen door samen na te denken over de volgende vraagstukken:

- Worden de juiste vragen gesteld? Zijn er andere vragen belangrijk?
- Is deze evidentie op eerste indruk geschikt om de vraag te beantwoorden? Zijn er nog andere inzichten die aan het beantwoorden van de vraag bij kunnen dragen?
- Wordt beoogd de vraag vanuit meerdere bronnen te beantwoorden? Is de triangulatie waar mogelijk geslaagd?

Ondersteunend materiaal: Presentatie bijeenkomst 4.

ONDERDEEL 4

Aanscherpen inventarisatie en antwoord evaluatievragen | In teams, 40 minuten

De teamleden verwerken de ontvangen feedback in het schema *Inventarisatie evaluatievragen en evidentie* en verdelen de werkzaamheden. Zij gaan op zoek naar de benodigde evidentie en verdiepen zich daarin.

In de aanloop naar de vijfde bijeenkomst maken de teamleden het linkerdeel (onder *bijeenkomst 4*) van het schema compleet. Ook bereiden zij de presentatie die zij in de volgende bijeenkomst aan hun collega's zullen geven (grotendeels) voor. Daarvoor kunnen zij gebruik maken van de *opdrachtomschrijving eindpresentatie* (bijlage 6). Delen die nog niet ingevuld kunnen worden zullen worden toegevoegd in de volgende bijeenkomst.

Ondersteunend materiaal: Inventarisatie evaluatievragen en evidentie (bijlage 5), opdrachtomschrijving eindpresentatie (Bijlage 6).

Bijeenkomst 5 | Resultaten, discussie en disseminatie

Tijdens de vijfde bijeenkomst finaliseren de deelnemers hun evaluatievraagstuk en doen zij een uitspraak over de effectiviteit van de ondernomen onderwijsinnovatie. Ook geven zij een presentatie aan een brede groep geïnteresseerde collega's. De teamleden infomeren hun collega's over het traject dat zij in de afgelopen tijd hebben doorlopen, en discussiëren over de schaalbaarheid van hun inzichten en de waarde van deze werkwijze voor de instelling / faculteit of opleiding.

ONDERDEEL 1

Beantwoorden evaluatievragen en voorbereiding presentatie | In teams, 30 minuten

De deelnemers bespreken in hun team welke evidentie ze hebben gevonden, en tot welke inzichten dit heeft geleid. Samen vullen zij het rechterdeel van het schema *Inventarisatie evaluatievragen en evidentie* (onder *bijeenkomst 5*) in. Hiermee wordt de evaluatie afgerond.

Als de evaluatie is afgerond vullen de teamleden onderdeel 9 van het schema *Impact van interventies in het onderwijs* in. Vervolgens finaliseren zij de presentatie die later in de bijeenkomst zal worden gegeven aan een brede groep geïnteresseerden binnen de instelling / faculteit / opleiding. Daarvoor maken zij gebruik van het format eindpresentatie proeftuinen.

Ondersteunend materiaal: Schema Impact van interventies in het onderwijs (bijlage 1), opdrachtomschrijving eindpresentatie (bijlage 6).

ONDERDEEL 2

Introductie proeftuinen voor genodigden | Plenair, met genodigden, 10 minuten

De facilitator introduceert de proeftuinen voor de genodigden, en gaat kort in op de 8 stappen van evidence-informed innovatie van onderwijs.

Ondersteunend materiaal: Presentatie bijeenkomst 5.

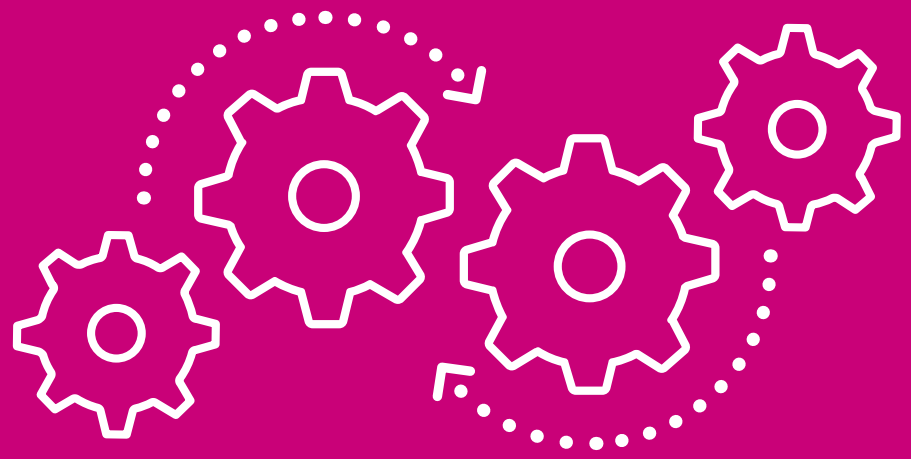
ONDERDEEL 3

Eindpresentaties en discussie | Plenair, met genodigden, 80 minuten

De teamleden presenteren de opbrengsten en inzichten van de proeftuin aan hun collega's. Na afloop van de presentaties gaan de aanwezigen onder leiding van de facilitator in gesprek over de volgende vragen:

- Heeft deze werkwijze geresulteerd in nieuwe waardevolle inzichten?
- Zijn de gevonden resultaten waardevol (schaalbaar) voor andere onderwijsonderdelen binnen de opleiding?
- Wat kunnen we als collega's doen om de vruchten te plukken van Evidence-informed innoveren van onderwijs?

De facilitator verzamelt eventuele actiepunten en follow-up activiteiten, en rond het programma van de proeftuinen af.

Bijlage 1 | Impact van interventies in het onderwijs

Gebaseerd op het University of Warwick model (Brown, 2020)

Domein	Beschrijving
1. De context	• Beschrijf de context binnen de instelling / opleiding waar je een onderdeel van bent, en waar de beoogde innovatie plaats zal vinden.
2. Het probleem (of andere drijfveer voor innovatie)	• Geef een beschrijving van het probleem waar je tegen aanloopt. • Op wie heeft het probleem invloed? Op welke manier? • Hoe lang speelt het probleem zich al af? • Wat weet je over (eventuele) onderliggende oorzaken van het probleem? • Wat is de motivatie om te innoveren? – Waaraan kan de drijfveer voor innovatie worden toegeschreven? – Zijn dit interne of externe drijfveren?
3. De innovatie	• Vat de innovatie op hoofdlijnen samen. Beschrijf wat het doel is, en hoe het beoogde 'mechanisme' achter de innovatie werkt. • Hoe zijn jullie tot deze innovatie zijn gekomen, en wat was daar de aanleiding voor? • Waarom wordt aangenomen dat de innovatie effectief is? • Wie zijn de betrokkenen / stakeholders? Wie rolt deze innovatie uit? En op wie is deze verandering van toepassing? • Hoe wordt het verbeterplan uitgevoerd? Is er sprake van een pilot of een tussentijdse evaluatie? • Hoe sluit het verbeterplan aan bij evidentie? – Hoe sluit dit verbeterplan aan bij onderzoekskennis? – Hoe sluit dit verbeterplan aan op school-, organisatie- en systeemgegevens? – Hoe sluit dit verbeterplan aan op ervaringskennis?
4. Informatie-activiteiten en interactie met betrokkenen	• Hoe worden betrokkenen geïnformeerd over de innovatie / de nieuwe werkwijze? • Welke aanmoediging, ondersteuning of andere hulpbronnen zijn er beschikbaar voor de betrokkenen? • Hoe worden de betrokkenen zich bewust van de aanwezigheid van deze hulpbronnen? • Hoe zien jullie voor je dat deze hulpmiddelen worden gebruikt, en wat is de waarde ervan voor de betrokkenen?

Domein	Beschrijving
	Vragen voor monitoring / tussentijdse evaluatie: • Hoe werd deze verandering in eerste instantie door de betrokken ontvangen? – Was dit de verwachtte / gehoopte reactie? • Hebben de informatieactiviteiten en interacties de eerste reactie beïnvloed? Op welke wijze? • Indien nodig, wat kun je nu nog ondernemen om de tussentijdse evaluatieresultaten te verbeteren? • Indien nodig, welke focus kan er aangebracht worden in het evalueren van de innovatie?
5. Leereffect van de informatie-activiteiten / interactie met betrokkenen	• Wat waren de beoogde resultaten van de geboden informatieactiviteiten en interacties met de betrokkenen? • Hebben betrokkenen nieuwe kennis of vaardigheden geleerd? • Hebben betrokkenen nieuwe inzichten opgedaan t.a.v. het domein van de onderwijsinnovatie? Is hun perspectief veranderd? • Hebben betrokkenen nieuwe connecties opgedaan / nieuwe mensen leren kennen in het proces? Hoe dragen deze connecties bij aan het leereffect? • Hebben betrokkenen beschikking gekregen over nieuwe hulpmiddelen / tools? Hoe dragen deze hulpmiddelen bij aan het leereffect? • Hebben betrokkenen beschikking gekregen over nieuwe informatiebronnen? Hoe dragen deze informatiebronnen bij aan het leereffect? • Hebben de deelnemers het vertrouwen gekregen dat zij in staat zijn om te doen wat er van hen gevraagd wordt?
6. Gedrags-verandering	• Gebruiken de betrokkenen de innovatie zoals die bedoeld was? • Welke ondersteuning is geboden om gedragsverandering te bewerkstelligen? • Heeft de innovatie de oorspronkelijke activiteiten volledig vervangen? • Heeft de innovatie onbedoeld ook andere activiteiten vervangen? • Hoe kan het gebruik van de innovatie nog verder worden verbeterd?
7. Verschil met de oorspronkelijk situatie	• Welk effect heeft de implementatie gehad? • Zijn docenten meer succesvol in de nieuwe situatie? Op welke manier? • Zijn studenten meer succesvol in de nieuwe situatie? Op welke manier? • Heeft de implementatie invloed gehad op formele metingen van studieprestaties van studenten? • Wat heeft deze implementatie precies opgeleverd voor de instelling / faculteit / opleiding waar deze plaats heeft gevonden?
8. Herkadering van waarde(n)	• Heeft de uitrol van de innovatie geleid tot nieuwe perspectieven op wat belangrijk is bij effectief leren en lesgeven? • Zijn er nieuwe succescriteria of evaluatiestatistieken ontstaan als gevolg van dit veranderde perspectief? • Hebben deze nieuwe perspectieven zich vertaald in organisatieveranderingen of veranderingen t.a.v. kaders of systemen?
9. De evaluatie geë-valueerd	• In welke mate werd het evaluatieplan succesvol uitgevoerd? • Zijn er tekortkomingen vastgestelde t.a.v. het evaluatieplan? • Wat nemen jullie mee naar een volgende evaluatie van onderwijsinnovatie?

Bijlage 2 | Voorbeeldhypotheses, deelvragen en bronnen

Voorbeeldhypotheses

Een hypothese is een voorlopige stelling waarin wordt aangegeven wat men verwacht te vinden in het onderzoek. Het is dus eigenlijk een verwachting of aanname. Hypotheses richten zich op

- De variabelen die je onderzoekt;
- De groep die je bestudeert;
- De verwachte uitkomst.

Een voorbeeld van een hypothese is: *Een extra oefensessie in VR versterkt de presentatievaardigheden van studenten uit het derde leerjaar van Technische Geneeskunde vergeleken met de presentatievaardigheden van studenten uit het derde leerjaar van Technische Geneeskunde die geen extra oefensessie in VR hebben gehad.* Een ander voorbeeld van een hypothese is: *De oefensessie in VR geeft studenten uit het derde leerjaar van Rechtsgeleerdheid het gevoel beter voorbereid te zijn op de sessie in de studentenrechtbank.*

Bronnen

Bij het formuleren en toetsen van de hypotheses kunnen een drietal bronnen te worden geraadpleegd, namelijk:

1. Ervaringskennis
2. Onderzoekskennis
3. Eigen data: school-, organisatie- en systeemgegevens

Hieronder wordt middels een schema per hypothese beschreven welke (combinatie van) evidentie (literatuur, ervaringskennis, en eigen data (school-, organisatie- en systeemgegevens)) nodig zijn om te hypothese te beantwoorden.

Ervaringskennis

Ervaringskennis vormt een belangrijke bron bij het toetsen van hypotheses. Dit betreft een brede informatiebron. Het gaat om wijsheid en know-how die is verworven door reflectie op persoonlijke ervaring. Hierbij kan men onder andere denken aan ervaringskennis van docenten en studenten.

Wetenschappelijke literatuur

Naast praktijkkennis is wetenschappelijke literatuur ook een belangrijke bron bij het toetsen van hypotheses. Belangrijk hierbij is dat deze literatuur ‘peer reviewed’ is; een wetenschappelijk artikel is heeft hierbij een peerreviewproces doorlopen vooraleer het gepubliceerd is (controle kwaliteitseisen). Een wetenschappelijk artikel kan je het best zoeken via een databank. Er bestaan zowel *algemene databanken* (Google Scholar, Scopus, Web of Science, ERIC) als discipline specfieke databanken (deze vind je via de bibliotheekcatalogus van je instelling).

Studiedata

Tot slot vormt studiedata ook een belangrijke bron voor het beantwoorden van hypothesen. Studiedata, niet te verwarren met data over studies, is een verzamelnaam voor een breed scala aan gestructureerde gegevens die binnen onderwijsinstellingen benut kunnen worden voor het verbeteren van het onderwijs. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt in drie richtingen voor verbeteringen: de kwaliteit van het onderwijs, de effectiviteit van het onderwijs en de efficiëntie van het onderwijs. De meeste studiedata zijn vastgelegd in informatiesystemen voor onder andere het geven van onderwijs, de administratie van inschrijvingen en studieresultaten, kwaliteitszorg en afnemen van toetsen (voor meer informatie over studiedata, zie: doe-meer-met-studiedata.nl).

Evidentie per hypothese

Bijeenkomst 1				Bijeenkomst 2	
Hypothese / deelvraag	**Evidentie**	**Soort**	**Waarom is denk je dat deze evidentie relevant is voor de hypothese(n)?**	**Welk inzicht geeft deze evidentie?**	**In hoeverre bevestigt of weerlegt dit de hypothese(n) / deelvragen die je vooropgesteld hebt?**
Een extra oefensessie in VR geeft extra voordeel op de ontwikkeling van presentatievaardigheden onder studenten.	Het bestuderen van literatuur over VR en faalangst.	Literatuur	Omdat er al veel onderzoek is gedaan naar het effect van VR op faalangst en/of presentatievaardigheden.	Uit diverse onderzoeken blijkt dat het oefenen van presentatievaardigheden middels VR zorgt voor een afname van faalangst verschijnselen onder studenten.	Alle evidentie (literatuur, ervaringskennis en eigen data) bevestigen de hypothese: een extra oefensessie in VR geeft extra voordeel op de ontwikkeling van presentatievaardigheden van studenten.
	Gesprekken met docenten én studenten die betrokken zijn bij vaardigheden onderwijs.	Ervaringskennis	Omdat de ervaring van zowel de docent als van de student een waardevolle bron is: zij kunnen aangeven wat voor verschil zij opmerken middels de inzet van VR.	Uit de gesprekken met studenten blijkt dat zij het oefenen van presentatievaardigheden middels VR minder spannend vinden, waardoor zij beter kunnen oefenen en uiteindelijk hun presentatievaardigheden verbeteren.	
	Kijken naar verschil in presentatievaardigheden bij twee of drie keer oefenen.	Eigen data	Omdat hiermee kan worden onderzocht of een extra oefensessie in VR de presentatievaardigheden verbeterd.	Middels een gerandomiseerd pretest-posttest design is de hypothese onderzocht. Er is een significant verschil gevonden in presentatievaardigheden tussen twee en drie keer oefenen. Studenten met en zonder presentatieangst gaan beide gelijk vooruit op presentatievaardigheden, wanneer ze een extra keer kunnen oefenen in VR.	
Feedback door middel van VR is even effectief als feedback van de docent.	Het bestuderen van literatuur over effectieve feedback.	Literatuur	Omdat er al veel onderzoek is gedaan naar effectieve vormen van feedback.	Uit diverse literatuur blijkt dat feedback middels VR even effectief is als feedback van de docent.	Alle evidentie (literatuur, ervaringskennis en eigen data) bevestigen de hypothese: feedback door middel van VR is even effectief als feedback van de docent.
	Gesprekken met docenten en studenten die betrokken zijn bij vaardigheden onderwijs met VR.	Ervaringskennis	Omdat hiermee kan worden onderzocht of de ervaringen met betrekking tot de verschillende vormen van feedback anders waren.	De studenten gaven in zelfevaluatiegesprekken aan dat de verschillende vormen van feedback anders waren, de feedback vanuit VR werd voornamelijk als gedetailleerd ervaren en de feedback van de docent als positief en constructief.	
	Het onderzoeken van verschil in effectiviteit van feedback (zowel feedback door middel van VR als feedback van de docent).	Eigen data	Omdat hiermee kan worden onderzocht of feedback door middel van feedback tot dezelfde kennis en houding t.a.v. presenteren leidt als feedback van de docent.	Middels een experimenteel veldonderzoek is de hypothese onderzocht. In de experimentele groep vond het oefenen plaats door middel van VR en kregen de studenten ook feedback middels de VR-app. In de controlegroep moesten de studenten *face-to-face* oefenen en kregen zij feedback van de docent. Aan het einde werd weer een nameting gehouden op presentatievaardigheden door middel van een *face-to-face* presentatie en kennis en houding ten aanzie van presenteren. Er zijn geen significante verschillen te zien tussen beide condities.	

Bijlage 3 | Inventarisatie evidentie en inzichten

Beschrijf per deelvraag welke (combinatie van) evidentie (literatuur, ervaringskennis, en eigen data (school-, organisatie- en systeemgegevens)) je nodig denkt te hebben om de deelvraag te beantwoorden.

Bijeenkomst 1				Bijeenkomst 2	
Hypothese / deelvraag	**Evidentie**	**Soort**	**Waarom is denk je dat deze evidentie relevant is voor de hypothese(n)?**	**Welk inzicht geeft deze evidentie?**	**In hoeverre bevestigt of weerlegt dit de hypothese(n) / deelvragen die je voorop-gesteld hebt?**
		Literatuur			
		Ervaringskennis			
		Eigen data			
		Literatuur			
		Ervaringskennis			
		Eigen data			
		Literatuur			
		Ervaringskennis			
		Eigen data			
		Literatuur			
		Ervaringskennis			
		Eigen data			
		Literatuur			
		Ervaringskennis			
		Eigen data			
		Literatuur			
		Ervaringskennis			
		Eigen data			
		Literatuur			
		Ervaringskennis			
		Eigen data			
…					

Bijlage 4 | Format veranderplan

Beschrijf in onderstaande tabel de acties die worden ondernomen om de beoogde verandering te realiseren. Geef per onderdeel aan welke concrete acties worden ondernomen, wie deze acties uit zal voeren en wat de deadline is. Maak gebruik van de inzichten die het gezamenlijk invullen van onderdeel 3 & 4 van het schema *Impact van interventies in het onderwijs* hebben opgeleverd.

ONDERDEEL 1
Het in lijn brengen van de beoogde verandering met de karakteristieken van jullie instelling
Beschrijf de acties die nodig zijn om de situatie uit je veranderplan te laten aansluiten op de specifieke situatie bij jou in de onderwijsinstelling.

Actie	Verantwoordelijk	Deadline

ONDERDEEL 2
Realiseren van de beoogde verandering
Beschrijf de acties die nodig zijn om de beoogde verandering te realiseren.

Actie	Verantwoordelijk	Deadline

ONDERDEEL 3
Informeren van de betrokkenen
Beschrijf de acties die nodig zijn om alle betrokkenen over de verandering te informeren.

Actie	Verantwoordelijk	Deadline

ONDERDEEL 4
Monitoring / tussentijdse evaluatie
Beschrijf de acties die nodig zijn om gedurende het implementatieproces inzichten op te halen over de impact van de verandering.

Actie	Verantwoordelijk	Deadline

...

Bijlage 5 | Inventarisatie evaluatievragen en evidentie

Beschrijf per evaluatievraag welke (combinatie van) evidentie (literatuur, ervaringskennis, en eigen data (school-, organisatie- en systeemgegevens)) je nodig denkt te hebben om de evaluatievraag te beantwoorden.

Bijeenkomst 4			Bijeenkomst 5	
Evaluatievraag	**Evidentie**	**Waarom is denk je dat deze evidentie relevant is voor de evaluatievraag?**	**Welk inzicht geeft deze evidentie?**	**Wat is, op basis van de inzichten uit deze evidentie, het antwoord op de evaluatievraag?**
...				

Bijlage 6 | Opdrachtomschrijving eindpresentatie

Tijdens de laatste bijeenkomst van de proeftuin *Effectiviteit van onderwijsinnovaties* geven de teams een presentatie waarin ze vertellen over het traject dat ze hebben doorlopen. Voor deze presentatiebijeenkomst worden collega's uitgenodigd die niet aan het programma hebben deelgenomen. Zo krijgen de deelnemers de gelegenheid om hun inzichten met hun collega's te delen en zij bij te dragen aan disseminatie van de opbrengsten binnen de instelling / faculteit / opleiding.

Naar aanleiding van de presentaties wordt gediscussieerd over de schaalbaarheid van de inzichten van de deelnemers naar andere onderwijsonderdelen. Ook wordt besproken of de werkwijze in de proeftuin(en) in een meer structurele vorm waardevol is voor de instelling / faculteit / opleiding, en eventueel hoe dit gerealiseerd kan worden.

De eindpresentatie bestaat uit de onderstaande elementen, heeft een beknopt karakter en duurt maximaal 10 minuten. Elementen voorzien van een asterisk (*) worden alleen besproken als de teamleden zowel de proeftuin *Evidence-informed innoveren van onderwijs* als *Effectiviteit van onderwijsinnovaties* hebben doorlopen.

✓ Een overzicht van de casus die centraal heeft gestaan
- De aanleiding voor de innovatie.
- De interventie die heeft plaatsgevonden.
- De doelen van de interventie.

✓ De belangrijkste inzichten uit de stapsgewijze aanpak*
- Nieuwe inzichten t.a.v. aannames, hypothese en / of oplossingsrichting als gevolg van de 8 stappen van evidence-informed onderwijsinnovatie.

✓ De kern van het veranderplan* en implementatie van de onderwijsinnovatie
- Een korte omschrijving van het veranderplan / de implementatie.
- De manier waarop betrokken zijn meegenomen in de nieuwe werkwijze.
- De manier waarop monitoring / tussentijdse evaluatie heeft plaatsgevonden en de inzichten die daaruit voortkwamen.

✓ De evaluatie
- Ervaringen met het totstandkomen van het evaluatieplan.
- De evaluatievragen die zijn opgesteld, en de evidentie waarmee deze konden worden beantwoord.
- Het effect van de onderwijsinnovatie (toevoegen in sessie 5).

✓ Kritische beschouwing van de evaluatie (toevoegen in sessie 5)
- A.d.h.v. onderdeel 9 van het schema *Impact van interventies in het onderwijs* (bijlage 1).

Bijlage 7 | Disseminatietips van de zone docentprofessionalsering

Innoveren kun je leren!
Van verdrietige voorloper naar organisatieroutine.

Checklist

Hoe zorg je ervoor dat een innovatie landt in jouw hoger onderwijsinstelling? De zone Faciliteren en professionaliseren van docenten deed onderzoek naar de disseminatie en implementatie van haar producten in 16 hoger onderwijsinstellingen. Op basis van dit onderzoek geeft zij tien tips hoe je van verdrietige voorloper naar organisatieroutine kunt komen:

Innovatieproduct	☐ Denk vanuit de behoeften van de onderwijsinstelling en sluit met je innovatie daarop aan. ☐ Zorg dat de innovatie aansluit bij bestaande normen en werkwijzen van de onderwijsinstelling. ☐ Maak de innovatie direct bruikbaar voor de doelgroep, bv maak de doelen helder en de werkwijze concreet.	*"De kracht ervan is dat het aansluit: een zichtbare urgentie."*
Innovatieproces	☐ Kies kennismakelaars met een groot netwerk die de innovatie actief verspreiden. ☐ Maak gebruik van expertise rondom de innovatie vanuit een landelijk netwerk.	*"De kennismakelaar is een linking pin die de juiste mensen in de onderwijsinstelling opzoekt en hen informeert."*
Individu	☐ Motiveer individuele medewerkers door ze te betrekken bij de ontwikkeling. ☐ Geef individuele medewerkers de mogelijkheid om benodigde IT kennis en vaardigheden te ontwikkelen.	*"Degenen die echt direct betrokken waren, waren super positief. Je wordt gewoon geënthousiasmeerd als je bijdraagt."*
Onderwijsinstelling	☐ Faciliteer in tijd en financiële middelen. ☐ Creëer een sterke positionering en draagvlak vanuit het bestuur. ☐ Vorm binnen de onderwijsinstelling een netwerk waarin kennis actief wordt gedeeld.	*"Mijn pleidooi is altijd: zorg dat mensen tijd en ruimte krijgen, dan pas gebeurt het, want technologie kost nou eenmaal tijd."*

Het Versnellingsplan Onderwijsinnovatie met ICT is een vierjarig programma van SURF, Vereniging Hogescholen en de VSNU dat inzet op het samenbrengen van initiatieven, kennis en ervaringen en snel en concreet aan de slag gaan met kansen voor het hoger onderwijs. Dit gebeurt in acht verschillende 'zones'. De zone Evidence-Informed stimuleert onderwijsprofessionals, zoals docenten, praktijkonderzoekers, ICTO- en onderwijscoaches, om op een evidence-informed manier te werken. Om dat te realiseren werkt de zone onder andere aan een kennisinfrastructuur om het makkelijker te maken bestaande en nieuwe kennis en ervaringen te delen.

Meer informatie en onze publicaties vind je op
www.versnellingsplan.nl